

Bulletin

parken Sonsbeek – Zypendaal – Gulden Bodem

VERENIGING
Vrienden
van
Sonsbeek

De Vereniging van Vrienden van Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem wil een klankbord zijn voor de bezoekers van de monumentale parken en voor de eigenaar van de parken, de gemeente Arnhem. Het doel van de Vereniging is mee te werken aan de instandhouding en verfraaiing van de parken Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem. Vrienden van Sonsbeek ondersteunt Molenplaats Sonsbeek financieel met een vaste bijdrage per lid.

De contributie per lid bedraagt per jaar: voor particulieren € 13,50, voor verenigingen € 35 en voor bedrijven € 50; Bankrekeningnummer: NL30 ABNA 0406 333 505 t.n.v. Vrienden van Sonsbeek. ANBI: de Vereniging is door de fiscus erkend als culturele 'Algemeen Nut Beogende Instelling', wat inhoudt dat donaties met de factor 1,25 voor de fiscale aftrek mogen worden vermenigvuldigd.

Bestuursleden

Edzard Gelderman – voorzitter (06-36308094), Niels Wildering – penningmeester (06-51829265), Daniëlle Jansens – promotie / ledenadministratie (06-53402610), Koos de Vos – educatie (06-44556267), Tjada van den Eelaart-de Sitter – Schouwgroep / website (06-20334954). Simon van den Bergh – bulletin (06-26556820), Roel van Dijk Azn – secretaris, Paul Poelmans – bulletin, Tom Visser – bestuurslid, Niels van der Graaff – bestuurslid, Herma Wichman – bestuurslid, Annemarie van Velzen – bestuurslid, Huig Velders – bulletin.

Adviseurs

Jeroen Glissenaar – Dienst Stadsbeheer Gemeente Arnhem, Jeroen Voskuilen – Molenplaats.

Ledenadministratie

Vereniging Vrienden van Sonsbeek, per adres Molenplaats Sonsbeek, Zypendaalseweg 24a, 6814 CL Arnhem, Telefoon: 445 06 60, Email: info@parksonsbeek.nl Website: www.parksonsbeek.nl

MOLEN PLAATS

Molenplaats Sonsbeek is de nieuwe naam van Bezoekerscentrum Sonsbeek. Molenplaats Sonsbeek wil parkbezoekers bewust maken van de mooie groene kanten van Arnhem door het organiseren van exposities, excursies en evenementen. Molenplaats Sonsbeek geeft informatie over de Arnhemse parken en is een prima startpunt bij een bezoek van de parken Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem. Website: www.molenplaatssonsbeek.nl

Bestuur Stichting Bezoekerscentrum Molenplaats

Anne Marie van Lanen (voorz.), Leon Tjakkes (penningm.), Ton Jansen, Paul Baeten, Ans Meex.

In dit nummer

Voorpagina

Zondag 4 maart. De thermometer geeft +7 graden aan. Het is vermoedelijk de laatste dag van de late winter, de laatste kans om op de Grote Vijver de schaatsen onder te binden.

3 Molenplaats heeft 't moeilijk

De horeca draait met winst, maar de schuldenlast uit het verleden is niet weg te werken. De gemeente zoekt een oplossing. De voorzitter: "We staan niet tegenover elkaar."

4 De moerasweide

De staat van onderhoud van de moerasweide is uitstekend. Woekerende soorten moeten wel worden verwijderd, meldt de KNNV, de Vereniging voor Veldbiologie na onderzoek.

5 Trage Tochten

Wandelen, wandelen en onderweg de route noteren. Dat doet Rob Wolfs, meestal vergezeld door zijn vrouw. Ook voor park Sonsbeek en omgeving heeft hij tochten in petto.

6 en 7 De beek (2)

In het vorig Bulletin een fotocollage van de Jansbeek in Sonsbeek. Nu overeenkomsten van de beek in het centrum met die in het park. De binnenstad heeft er een trekpleister bij.

8 Park Open gered?

Park Open gooid de handdoek in de ring: deze zomer de laatste concerten. Volgens wethouder G. Elfrink kon Luxor Live het karwei overnemen. Maar hij wist dat Park Open daar niets voor voelde. Inmiddels lijkt er hoop op een ander vervolg te zijn.

9 Storm in het bos

De bossen in Nederland werden door storm geteisterd. Binnen enkele uren gingen parkbeheerders en werklieden aan de slag om gevallen exemplaren op te ruimen.

10 en 11 Cranevelt

De wijk Cranevelt werd bewust in een parkomgeving gebouwd. Het ontwerp was zelfs bedoeld als voorloper van een veel grotere buurt. Daar stak de provincie een stokje voor.

Achterpagina

De waterval in de winter. Foto: Gerard Herbers

Molenplaats maakt winst, maar ...

Schuld zit stichting dwars; gemeente komt spoedig met plan

Binnen enkele weken is bekend op welke manier de gemeente de financiële problemen van de Stichting Molenplaats Arnhem denkt op te lossen. Het lukt het stichtingsbestuur niet om een in de economisch slechte jaren opgebouwde schuld bij de gemeente op redelijke termijn weg te werken. Volgens voorzitter Anne Marie van Lanen hangt het nog resterend bedrag van 80.000 euro als een steen om de nek van de stichting. Terwijl er niet eens met verlies wordt gedraaid.

De stichting Molenplaats werd de achterliggende jaren zoals zoveel verenigingen en instellingen in de vrijetijdsector hard geconfronteerd met de economische teruggang. Daaruit ontstond een schuld van 125.000 euro. Omdat het tijt keerde en bezuinigingen werden getroffen, lukte het om ongeveer 40 mille af te lossen. Maar de nog resterende 80.000 euro hangt Molenplaats volgens voorzitter Anne Marie van Lanen als een steen om de nek. Samen met de gemeente wordt nu gezocht naar een oplossing. Van Lanen: "De houding van de gemeente is zeer positief. We hebben absoluut niet het idee dat we tegenover elkaar staan." Ondertussen staat de wereld niet stil. De stichting huurt sinds kort de molenwinkel van de gemeente. Die levert geen inkomsten meer op. Hier werden producten verkocht die tussen de stenen van de molen vandaan kwamen en er werden pannenkoeken en poffertjes gebakken. Dat bleek geen succes, ook al omdat het aantal vrijwilligers terugliep dat voor de verkoop kan worden ingezet.

Verhuur valt weg

Aanvankelijk betrof een van de teams leefomgeving van de gemeente ruimte in het molenpand en dat leverde huurpenningen op. Maar de accommodatie bleek ongeschikt als kantoorruimte. Terwijl de gemeente voor het winkelgedeelte jaarlijks 12.000 euro huur in rekening brengt, staan daar geen inkomsten meer

tegenover. Er liggen nu voorstellen van het bestuur op tafel van de gemeente voor een nieuwe invulling en ook op het stadhuis wordt nagedacht. Het stichtingsbestuur trok zelf bij de gemeente aan de bel toen duidelijk werd dat er weinig schot zit in het verminderen van de schuld. Verzocht werd om uitstel van de aflossing van de lening. Die moest in 2021 afbetaald zijn, maar nu is gevraagd om een andere oplossing.

Promotie

Het takenpakket van Molenplaats bestaat uit promotie van de Arnhemse bossen en parken en exploitatie en openstelling van de Molenshuur en de Witte Watermolen. Van Lanen: "Het streven moet zijn die maximaal open te houden en de promotie op zo ruim mogelijke tijden aan te bieden." Dit gebeurt met inschakeling van tientallen vrijwilligers die begeleid worden.

De voorzitter benadrukt dat op het personeel dat voor deze taken in dienst is niet verder kan worden bezuinigd. "We zitten op het absolute minimum."

Volgens Van Lanen is er geen rampscenario nodig en zijn er beslist mogelijkheden voor het zelfstandig voortbestaan van de organisatie. "Molenplaats draait met de horeca met een kleine winst. Maar de marges zijn klein en de kwetsbaarheid is bij tegenvallers groot. We richten ons nu vooral op de vraag hoe we die kwetsbaarheid kunnen verkleinen. Daarnaast zijn we bezig met een aantal nieuwe initiatieven op het terrein van groen, parken, klimaat en gezondheid in samenwerking met kennisinstellingen als Wageningen Universiteit & Research en hogeschool HAL Larenstein."

Het bestuur verwacht nog deze of volgende maand bericht van de gemeente over de voorgestelde plannen. "We hopen er samen uit te komen. In het belang van de bezoekers van de parken en bossen, de vrijwilligers en Molenplaats."

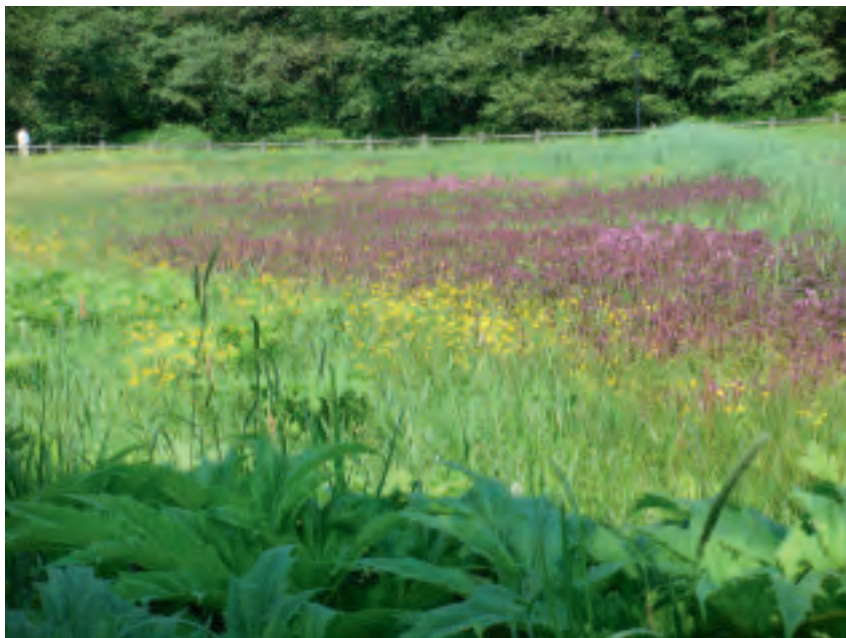
Rob van Otterloo

Ledenvergadering van Vrienden

Bert Roete (stedenbouwkundige en betrokken bij GroenArnhem) vult het tweede deel van de ledenvergadering van de Vrienden van Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem. Hij heeft het over het veranderend klimaat met als motto: 'Hoe maken wij onze stad klimaatbestendig en waterrobuust.' Daarbij komt ter sprake welke rol de parken spelen en wat Arnhemmers daar zelf aan kunnen bijdragen. De jaarlijkse algemene ledenvergadering is **donderdag 22 maart** zoals gebruikelijk in Molenplaats en begint om **20.00 uur**. Voor de pauze staan op de agenda het jaarverslag, de jaarrekening 2017 en de begroting voor 2018.

Moerasweide verrommelt en verruigt niet

Nieuw onderzoek van Arnhemse Vereniging voor Veldbiologie

Sinds 1990

De controle over de moeras- of zompweide ontstond in de jaren 90. Bekend was dat het terrein nogal vochtig was door water dat van hoger gelegen gebieden naar beneden stroomde en dat er een grotere soortenrijkdom van planten en bloemen zou kunnen ontstaan bij het gebruik van lichtere machines die bij het maaien de bodem zo min mogelijk beschadigen. Deze aanpak heeft zoden aan de dijk gezet. In 2000 trof de Vereniging voor Veldbiologie er 51 verschillende soorten aan, in 2010 waren het er 127 en vorig jaar 118. Hieronder bevinden zich zowel zeldzame soorten als planten die op de rode lijst van het rijk staan en bescherming verdienen omdat ze bedreigd worden.

De moerasweide voor de deur van de Witte Watermolen en het Watermuseum in Sonsbeek gaat voortdurend in kwaliteit vooruit. Het onderhoud is in orde en er is geen sprake van verrommeling of verruiging. Het aantal plantensoorten neemt sinds een eerste inventarisatie in 2000 nog steeds toe en er is sprake van voortdurende vernieuwing. Wel is een aantal invasieve soorten aangetroffen. Die kunnen een bedreiging vormen voor inheemse soorten. Ze hebben nog niet de overhand, maar moeten wel worden teruggedrongen. Die conclusies trekt de afdeling Arnhem van de KNNV, de Vereniging voor Veldbiologie. Ze onderzocht op verzoek van de gemeente de stand van zaken in verband met klachten over mogelijke verwaarlozing van het gebied. Daar is volgend de Arnhemse veldbiologen geen sprake van.

Ze verrichtten er al onderzoek in 2000 en 2010 en vorig jaar ging opnieuw een team het veld in. Dat gebeurde tussen mei en september acht keer en elk deel van het moeras werd minimaal vier keer onder de loep genomen.

Zeldzaam

Vrij zeldzame planten die zijn aangetroffen: gewone ossentong, hangende zegge, paarbladig goudveil, herfsttijloos, donkergroene basterdwederik, groot springzaad en moeraskartelblad. Invasieve soorten die teruggedrongen zouden moeten worden zijn de reuzenberenklauw, de reuzenbalsemien, de overblijvende ossentong en de late guldenroede.

Zie voor het volledige rapport van de KNNV op Google bij Moerasweide Sonsbeek en er staat een filmpje over de moerasweide met boswachter Jeroen Glissenaar op:
<https://pers363.wixsite.com/molenplaatssonsbeek/vraag-het-de-boswachter>

Rob Wolfs is wandelaar van beroep

De paden op en de lanen in maar wel via Trage Tochten

Wandelen is een geliefde vrijetijdsbesteding voor heel veel mensen. Maar ik ken ook een 'beroepswandelaar'. Dat is Rob Wolfs uit Dieren. Hij is bijna elke dag aan de wandel, meestal met zijn vrouw. Je zou kunnen zeggen dat hij van wandelen zijn beroep heeft gemaakt. Zo heeft hij zo'n beetje heel Nederland leren kennen.

Zijn specialiteit is wandelen langs onverharde paden. Hij noemt het 'Trage Tochten' omdat zoiets niet snel gaat en omdat er regelmatig een bankje langs de kant staat om uit te rusten. Wolfs brengt de route van de wandeling in kaart en levert er een routebeschrijving bij. Bij de wandelingen in zijn gidsen en op zijn website staan ook foto's; daar zijn altijd foto's bij van rustbanken, want dat is een belangrijk element.

Promenoloog

Wolfs, nu midden 60 en van oorsprong literatuurwetenschapper, noemt zichzelf promenoloog. Sinds 1995 noteert hij wandelingen en hij heeft er zoveel bekendheid mee verworven dat hij op hun verzoek zowel voor de NS als VVV's en provincies wandelingen heeft uitgezet en beschreven. Als je er een kiest op de website www.wandelzoekpagina.nl krijg je er ook een topografische wandelkaart en GPS-track bij.

Op zijn site schrijft hij: 'Wandelen is voor mij nooit een doel op zich. Het gaat me vooral om de geschiedenis en de beleving van het landschap.' Zijn oeuvre beslaat al meer dan 5000 routes variërend van 5 tot 22 kilometer. Onderweg communiceert hij met zijn 'klanten' via de sociale media. Zo laat hij

weten wanneer hij een bestaande Trage Tocht heeft nagelopen en de veranderingen heeft geregistreerd.

Ook vanaf Molenplaats

Sinds een paar jaar is Rob Wolfs

betrokken bij het plan om van Molenplaats Sonsbeek een belangrijk Arnhems wandelcentrum te maken. Zo kwamen we samen op het idee van een 'Trappenwandeling' in Sonsbeek. Het leverde een sportieve wandeling van een uur op waarin je alle trappen in het park beklimt en weer afdalen. En als je geluk hebt is de Belvédère open, zodat je ook nog eens de 140 treden van de wenteltrap in de toren op en neer kunt lopen.

Bergwandeling

Wolfs heeft ook een 11 kilometer lange 'Bergwandeling' bedacht. Vanuit Molenplaats wandel je door het dal van de Jansbeek naar park Gulden Bodem en vandaar naar de Biksberg in Zypendaal. Via de Braamberg, de Galgenberg op Moscowa, park Klarenbeek en Hoogte 80, de Hezelbergh en nog een paar 'bergen' in Sonsbeek keer je terug naar Molenplaats.

Gerard Herbers

Deze route en talloze andere wandelingen zijn te vinden bij het Infopunt in de Molenshuur. Hier kun je de route bovendien laten printen. Zie ook: www.molenplaatssonsbeek.nl

Benedenloop Sint Jansbeek

Varemuur (Jonas Daniël Meijerplaats)

Stapstenen (Nieuwstraat)

Tijdelijke uitstruom (Rijnkade)

In het vorig Bulletin toonden we foto's van de Sint Jansbeek in park Sonsbeek. De diversiteit van de verschijningsvormen vormden inspiratie voor het ontwerp van de bovengronds gebrachte beek. Op iedere plek in het centrum van de stad ziet die er anders uit. Aan het begin in de Beekstraat breed en met waterplanten en kelen. Bij de Eusebiuskerk een gebogen vorm die de toekomstige zijtoegang markeert en aan de andere kant vanaf het terras is er zicht op het water en de oude muur met varens. Het water stroomt daarna langs het nieuwe Focuscomplex, net als bij kasteel Zypendaal. Het smeedsterkwerk van de Vitessebrug is geïnspireerd op de Zwanenbrug in park Sonsbeek. De cascade accentueert het aflopend Audrey Hepburnplein. Aan het eind versmalt de beek en bij de hoge Rijnkade ligt zij diep. Door traptreden en stapstenen is de Sint Jansbeek over te steken, net als bij de grote waterval in het park. De uitstroom in de Rijn wordt na de renovatie van de Rijnkade een open verbinding.

Adelaarsbrug (t.h.v. Bakkerstraat)

Focus (Braerestraat)

Fendentrap

Cascade (Audrey Hepburnplein)

Park Open wil Luxor niet

Bestuur onaangenaam verrast door actie van wethouder

Het stichtingsbestuur van Park Open dat de culturele zomerezondagen op de Ronde Weide organiseert, maakte 1 maart bekend dat het stopt met de concerten in juni, juli en augustus. Een dag later liet wethouder G. Elfrink (SP) weten dat Luxor Live die taak op zich neemt. Maar daar komt niets van in, zegt Park Open-voorzitter Eveline van der Vliet: "We hebben maandenlang gesproken met Luxor. Daar zijn we mee gestopt toen bleek dat er maar weinig van ons gedachtengoed over zou blijven. Dat wist Elfrink. Wat hij hier probeert, is respectloos. Maar we houden zelf de touwtjes in handen."

Het zag er financieel gezien al een tijd beroerd uit met Park Open. In ons vorig Bulletin was dat te lezen en kort geleden werd zelfs bekend dat er een einde ging komen aan de zomerezondagen op de Ronde Weide. Na een halvering van de gemeentesubsidie drie jaar geleden, onvoldoende sponsoring en steeds verder teruglopende inkomsten uit de baromzet lukte het niet langer om artiesten een kleine vergoeding te geven en vernieuwing door te voeren. Ook een bijdrage voor het komend seizoen van de nieuwe Cultuurclub Arnhem bracht daar geen verandering in.

De aankondiging van het bestuur begin deze maand maakte op de sociale media veel los. Op Facebook stroomden honderden reacties binnen. Voor het overgrote deel bezoekers die de afgelopen 28 (!) jaar veel plezier hadden beleefd aan concerten en andere culturele uitingen en vooral ook aan de ongedwongen

sfeer op de Ronde Weide. Volgens Van der Vliet bevonden zich hieronder ook talloze suggesties voor een doorstart. Dat varieerde van financiële ideeën (crowdfunding, een collectebus, Vrienden van Park Open oprichten) tot toezeggingen om bij te springen als er een vervolg komt. "Al die reacties hebben ons het vertrouwen gegeven dat er een doorstart mogelijk is. Hoe weten we nog niet, dat gaan we uitzoeken."

Respectloos

Ze ontkent dat het huidig bestuur het bijltje erbij neer gaat gooien. Daarom begrijpt Van der Vliet de actie van wethouder G. Elfrink niet om Luxor Live als nieuwe organisator aan te kondigen. Van der Vliet: "Hij is regelmatig op de hoogte gehouden van de gesprekken die Park Open met Luxor Live voerde en waar het bestuur een eind aan maakte omdat het er geen goed gevoel aan over hield. Elfrink

deed alsof Park Open geen eigen baas meer is." In een persbericht staat: 'Dat de wethouder Cultuur (...) nu plots juist Luxor naar voren schuift, is respectloos. Het lijkt een eenmansactie die voorbij gaat aan de kracht van burgerparticipatie die onder regie van de stichting (...) op gang is gekomen.' Park Open heeft het al een jaar of drie moeilijk met de financiering. Het weer zat niet eens tegen, maar een trend deed de organisatie de das om: steeds meer bezoekers brachten hun eigen drinken en hapjes mee, waardoor de baromzet drastisch verminderde. Na de halvering van de gemeentesubsidie moest sponsoring een uitkomst brengen. Maar in het Bulletin van december legde medewerker Thijs Bisschops uit dat het voor ondernemers niet aantrekkelijk genoeg is om financiële steun te verlenen: Park Open heeft weinig te bieden als tegenprestatie.

Nieuwe variant?

De stemming zit er bij de gebruikers van dit mooie deel van Sonsbeek weer in. Aanvankelijk was aangekondigd dat er van het publiek afscheid zou worden genomen met een meerdaags evenement, maar in een nieuw persbericht is te lezen dat er dit jaar misschien al 'een nieuwe variant' mogelijk is. En: 'Park Open houdt de leiding in eigen handen en gaat gewoon door met luisteren naar en bundelen van krachten die dezer dagen in de stad opkomen. Dat levert naar alle waarschijnlijkheid een nieuw en levendig Park Open op en vrije concerten en andere kunsten op de Ronde Weide'.

Zie ook op Facebook de pagina *Park Open*.

Rob van Otterloo

Nog geen Groencafé

Het aangekondigde Groencafé van februari is niet doorgegaan. De bijeenkomst, waar de gemeente van betrokken organisaties en personen meningen hoopte te peilen over de toekomst van park Sonsbeek in het algemeen en het evenementenbeleid in het bijzonder, is doorkruist door de problemen waarmee Park Open te maken heeft. Zie daarvoor elders in dit Bulletin. Het toeval wil dat juist de voorzitter daarvan het Groencafé zou organiseren. Dat betekent niet dat er geen Groencafé meer op stapel staat, het is alleen een kwestie van uitstel.

Bomen geveld door de storm

Veel bomen in de parken Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem zijn erg oud, sommige zelfs meer dan 200 jaar. Dat er af en toe een-tje omwaait is dus geen wonder. Afgelopen zomer lagen er een aantal op beeldbepalende plaatsen: een beuk in de Koude Vijver tussen de 'bollen', een tulpenboom vlak voor de Kleine Waterval en in de Grote Vijver lagen een paar eiken in het water.

Ze zijn inmiddels opgeruimd, net als de meeste exemplaren die op 18 januari ten offer vielen aan een korte maar hevige westerstorm. Daar waren onder andere een aantal monumentale beuken bij aan de Cederallee. Ook bomen die al 'geblest' waren, met een oranje cirkel om de stam, zijn gekapt.

In het bos tegenover Cranevelt is na overleg met de Schouwgroep flink gedund. Wijkbewoners dachten er niet allemaal hetzelfde over. Sommigen wilden het bos graag een meer open karakter geven, terwijl anderen juist de bestaande gesloten

karacteristiek wilden handhaven. In dat deel van park Zypendaal werden geveld bomen door een Zeeuws trekpaard uit het bos gesleept.

Gerard Herbers

Het filmpje dat toezichthouder parken en bossen van de gemeente Arne Ehlhardt maakte van het werkend paard werd op Twitter duizenden keren bekeken. Het is nog steeds te bekijken op <https://twitter.com/Molenplaats/status/960537612808318976>

't Cranevelt ligt welbewust in een park

Plan moest model staan voor veel grotere wijk boven Schelmseweg

Bouwen in bestaand bos is een kwestie van vloeken in de kerk.

Dat is niet altijd zo geweest. Na de oorlog werd in Arnhem gedacht aan een omvangrijke woonwijk in het bosgebied aan de noordkant van de Schelmseweg. Besloten werd eerst een kleine buurt in het noordelijk deel van park Zypendaal te situeren: 't Cranevelt. Voorop stond dat er een geleidelijke overgang moest ontstaan van natuur naar stad.

De woonwijk 't Cranevelt ligt in de noordoosthoek van park Zypendaal. Voor het stedenbouwkundig ontwerp werd een radicaal ander uitgangspunt gekozen dan in andere Arnhemse buurten die aan een park grenzen. Daar is sprake van een 'harde' overgang tussen natuur en steen. Zie de voorgevels van de statige 19^e eeuwse woonhuizen aan de ene en het groene Sonsbeek aan de andere kant. 't Cranevelt wordt juist gekenmerkt

door een geleidelijke overgang, een menging van bos en bebouwing.

't Cranevelt is in de jaren vijftig aangelegd. Het aanliggende Alteveer dateert uit de jaren dertig. Daar werd het landschap nog ingrijpend veranderd. De oorspronkelijke hellingen werden afgevlakt en de vrijgekomen zandgrond bleek handig voor het ophogen van laag gelegen stadsdelen als 't Broek en de Kleefse Waard. Het terrein van het Gemeenteziekenhuis dat in 1929 in gebruik werd genomen en waar vervolgens Rijnstate werd gebouwd, is zelfs compleet afgegraven.

Rekening gehouden met het landschap

De ontwikkeling van 't Cranevelt week ingrijpend af van die aanpak. Hier vormde de landschappelijke situatie het uitgangspunt. Bouwen in het bos was elders in het land wel bekend maar meestal werd

volgens een strak stedenbouwkundig grid gewerkt zonder acht te slaan op de natuurlijke omstandigheden. Een voorbeeld hiervan is Wageningen-Hoog.

Het experimentele ontwerp voor 't Cranevelt werd bedacht door stedenbouwkundige ir. D.C. Scheffer van de gemeente Arnhem. Het was bedoeld als voorloper voor een veel grotere wijk ten noorden van de Schelmseweg. Maar rijk en provincie zouden dat blokkeren. Scheffer bracht eenheid in de bebouwing met vrije sector, premie- en woningwetwoningen door strenge bouwvoorschriften voor goothoogte, dakhelling en materiaalgebruik. De wijk was in 1955 zijn tijd ver vooruit met een gescheiden rioolstelsel: het afgekoppelde regenwater stroomt naar wadi's in park Zypendaal.

Berkenlanen spelen rol bij ontsluiting

Straten en bouwblokken lopen vaak met de hoogtelijnen mee, al zijn er ook woningen haaks op de helling gebouwd. Voor de ontsluiting werden berkenlanen in het bos benut. Kenmerkend voor het noordelijk deel is dat de woonstraten slechts aan één kant zijn bebouwd. Aan de voorzijde van deze woningen ligt een strook bos, ook de achtertuinen grenzen eraan.

Het karakter van het zuidoostelijk deel, met haaks op de helling georiënteerde woningen, is weer anders. Tussen de woonblokken liggen stroken bos en voetpaden. Deze groene binnenruimtes, zonder de auto voor de deur, zijn hierdoor een verademing. Verder lopen door de hele wijk dwars op de ontsluiting voetpaden en zijn brede stroken bos behouden.

Routes verbinden de woonwijk met het bos, hier de Wolfiaan.

Tot op de dag van vandaag is hier sprake van een redelijke toetreding van licht.

Niet overal behoud van het boskarakter

Op het hoogste deel, aan de noord-oostelijke rand, zijn flats van elf lagen gebouwd als markering van de grens van de wijk. Aan de binnenzijde liggen ruime gazons, maar hier is wel het boskarakter verdwenen. De prachtige oude holle weg (Oude Kluzeweg) kwam jammer genoeg achter de flats te liggen. En heel opmerkelijk: in het zuidwestelijk deel van de wijk met vrijstaande woningen komt het bosidee door de verspreid staande bomen juist weer heel goed tot zijn recht.

De wegen en voetpaden die uitkomen op de Wolflaan, de grens tussen park Zypendaal en woonwijk 't Cranevelt, vormen even zovele toegangen tot het bos. Deze entrees zijn min of meer gemarkeerd. Overwogen wordt ze duidelijker aan te geven voor het publiek.

Wonen aan het Loospad in het bos zonder auto voor de deur.

Hopelijk wordt niet gekozen voor een parkhek. Dat zou niet in de lijn liggen van het bijzondere idee van wonen in het bos, maar juist voor een scheiding zorgen.

Paul Poelmans

Bronnen:

'Twee eeuwen bouwen aan Arnhem'
Wim Lavooij 1990

'Stedebouw in Nederland, 50 jaar BNS'
redactie F. de Jong 1985

Gesprek met Huub Pollmann
architect en betrokken bewoner van
woonwijk 't Cranevelt

De plankaart van Cranevelt uit 1958.

MOLENPLAATS SONSBEEK

Te huur voor grote en kleine bijeenkomsten, van kinderverjaardag tot clubvergadering: de molenschuur (120 personen), parkzaal (30 pers.) en de beekzaal (12 pers.). Catering is mogelijk.

Meer informatie via
tel. 026-4450660 en
info@molenplaatssonsbeek.nl

Winterse waterval

Winterse omstandigheden bieden fotografen de kans om zich uit te leven in de nieuwe wereld die is ontstaan. Sneeuw en ijs voegen een dimensie toe en veranderen objecten en natuur zo dat ze schier onherkenbaar kunnen worden. Park Sonsbeek heeft een extra kwaliteit als gevolg van het voortdurend stromend kwelwater dat in het land en op de weg befrist. De vorst heeft de waterval er niet onder gekregen. Alleen de kraag is bevroren geraakt.

Colofon

Het Bulletin VVS is een uitgave van de Vrienden van Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem en van Molenplaats/Bezoekerscentrum Sonsbeek. Het Bulletin verschijnt vier keer per jaar.

Het wordt gratis toegestuurd aan de leden van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek. ISSN 1567-1054. Oplage 800 stuks.

Redactie:
Gerard Herbers
Rob van Otterloo
Paul Poelmans
Huig Velders

Adres redactie:
info@parksonsbeek.nl

Vorige nummers vindt u op de website
www.parksonsbeek.nl
onder > Nieuws.

Vormgeving en druk:
Coers & Roest
ontwerpers bno | drukkers,
Arnhem

Retour afzender/adreswijziging

Mogelijk is de adressering niet juist. Wilt u in dat geval zo vriendelijk zijn om hieronder de juiste gegevens in te vullen en het blad 'retour afzender' of deze strook in een enveloppe te sturen naar: Vrienden van Sonsbeek, Zypendaalseweg 24a, 6814 CL Arnhem.

Het correcte adres is:

Naam:

Postcode:

Plaats:

Staat:

Reden retourzending:

VERENIGING VAN SONSBEEK

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas